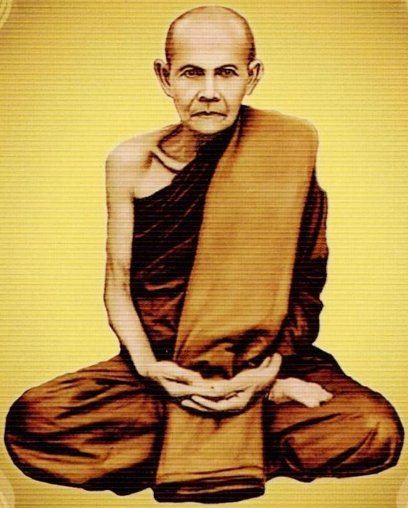

พุทโธหาย

โดย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี

*พุท*โธนี้ เป็นสมบัติอันวิเศษของพระพุทธเจ้า
พุทโธนั้นเป็นองค์แห่งความรู้ความสว่างไสว ไม่เป็นวัตถุ
พระพุทธเจ้าท่านมอบให้พวกเราไว้หลายปีแล้ว
แต่เราเองยังหาพุทโธที่ท่านมอบให้ยังไม่เจอ

พุทโธหาย

โดย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี

ถ้าท่านผู้ใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน
ท่านผู้นั้นกรุณาพิมพ์ได้ตามประสงค์
โดยไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด
นอกจากพิมพ์เพื่อจำหน่ายจึงขอสงวนสิทธิ์
เพราะผู้แสดงไม่ต้องการอะไรยิ่งไปกว่าใจที่เป็นสมบัติ
ล้นค่ากว่าสมบัติใดๆ ในโลก

พุทโธหาย

โดย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๒

จำนวนพิมพ์ ๘,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดทำ ชมรมพุทธศาสน์
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
www.buddhist.egat.co.th

พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน
เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๒๒ ๙๐๐๐
โทรสาร ๐ ๒๔๓๓ ๒๗๔๒
E-mail : aprint@amarin.co.th
Homepage : www.amarin.com

คำปรารภ

ชมรมพุทธศาสน์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แพร่หลายและเป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้อง การจัดพิมพ์หนังสือธรรมะและการจัดทำสื่อธรรมะเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้และแบบอย่างแห่งวิถีธรรมที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ได้ปฏิบัติไว้ถูกต้องดีงามแล้ว ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นกำลังในการบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

ในการประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกครั้งที่ ๔๐ ได้ประกาศยกย่องให้พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นบุคคลสำคัญของโลกประจำวาระปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ และมีมติรับรองการร่วมเฉลิมฉลองในวาระครบรอบบุคคลสำคัญและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ๑๕๐ ปีชาตกาล พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ เพื่อให้สอดคล้องกับวาระอันสำคัญนี้ ชมรมพุทธศาสน์ กฟผ. ได้น้อมนำหนังสือธรรมะเกี่ยวกับประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เรื่อง พุทโธหาย โดยพระธรรมวิสุทธิมงคล (ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน) มาจัดพิมพ์เพื่อเป็นอาจาริยบูชา เป็นธรรมบรรณาการในปี ๒๕๖๓ มอบให้กับสมาชิกชมรมพุทธศาสน์ กฟผ. และมีการเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต เป็นธรรมทานแก่ผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและประชาชนผู้สนใจทั่วไป สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม

(นายวิบูลย์ ฤกษ์ศิระทัย)

ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารงานชมรมพุทธศาสน์ กฟผ.

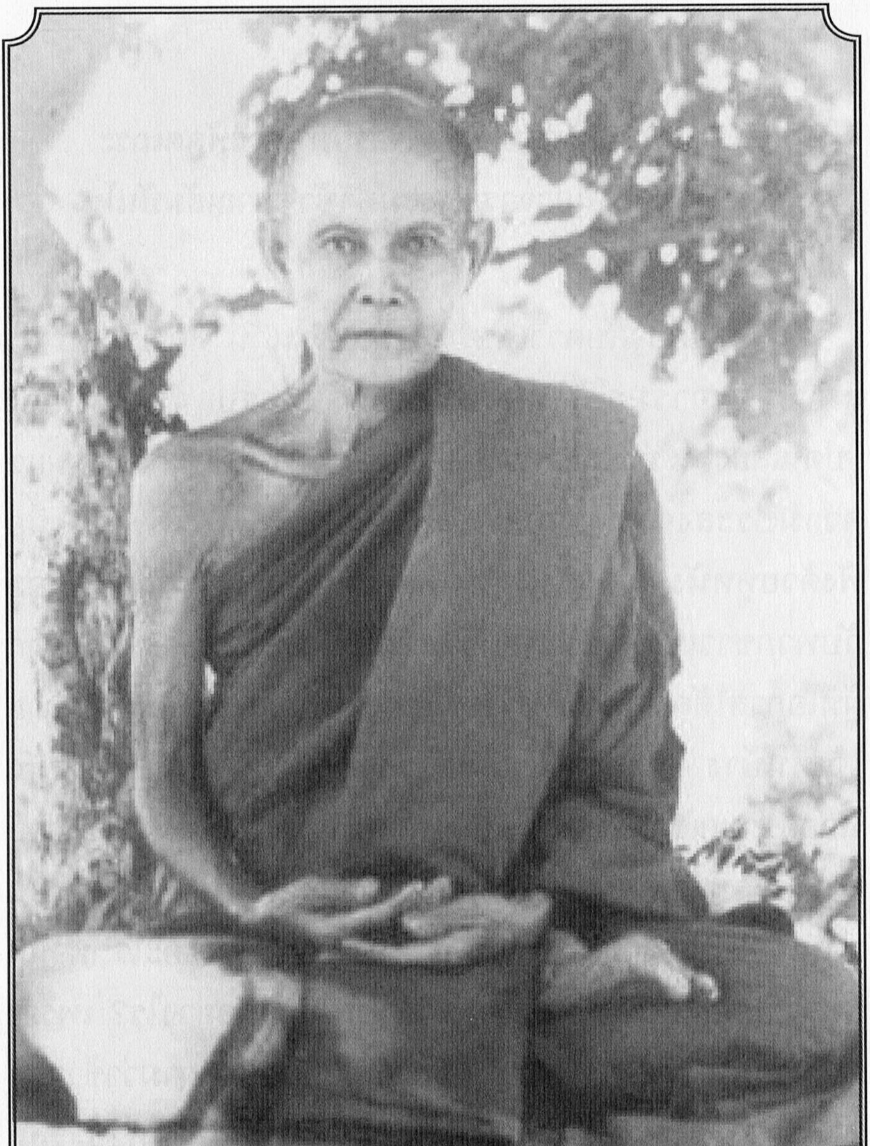
สารบัญ

หน้า

พุทโธหาย

คัดจากประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ
เขียนโดย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน

เรื่องเกี่ยวกับตาวิเศษ หูพิเศษก็เช่นกัน ต้องเข้าอุปจารสมาธิสงบอารมณ์น้อยๆ แล้วคอยรับทราบ จะทราบทางรูปคนเสียงคน หรือรูปสัตว์เสียงสัตว์ หรือมากไปกว่านั้น ตามแต่ความประสงค์จะทราบก็ทราบได้ เหมือนเห็นด้วยตาเนื้อฟังด้วยหูหนัง เรื่องทั้งนี้ท่านเคยเล่าให้ฟังเวลาท่านไปพักอยู่กับพวกชาวเขา ซึ่งไม่เคยเห็นพระสงฆ์เป็นส่วนมาก นอกจากผู้มีโอกาสได้ลงมาเมืองหรือหมู่บ้านที่มีพระสงฆ์ ถึงจะมีโอกาสได้เห็นบ้าง คณะท่านไปถึงทีแรกสององค์ด้วยกัน ก็พากันพักอยู่ชายภูเขาห่างจากหมู่บ้านชาวเขาราวสองกิโลเมตร พักอยู่ร่มไม้ธรรมดา ตอนเช้าพากันเข้าไปบิณฑบาต คนชาวเขาเห็นท่านเข้าไปบิณฑบาต ก็ถามท่านว่า ตุ๊เจ้ามาธุระอะไร ท่านก็บอกว่ามาบิณฑบาต เขาถามว่ามาบิณฑบาตอย่างไร? เพราะพวกเขาไม่เข้าใจ ท่านบอกว่า บิณฑบาตข้าว เขาถามว่าข้าวสุกหรือข้าวสาร ท่านบอกว่าข้าวสุก เขาก็บอกกันให้หาข้าวสุกมาใส่บาตรท่าน ได้แล้วก็กลับมาที่พัก และฉันแต่ข้าวเปล่าๆ อยู่นาน

ขณะไปพักอยู่ที่นั้น ทีแรกชาวบ้านเขาไม่มีความเลื่อมใสและไว้วางใจท่านเลย ตกกลางคืนหัวหน้าบ้านตีเกราะนัดให้ชาวบ้านมาประชุมรวมกันและประกาศว่าขณะนี้มีเสือเย็นสองตัว (หมายถึงท่านพระอาจารย์กับพระที่อยู่ด้วยกันสององค์) มาพักอยู่ในป่าแห่งนั้น จะเป็นเสือเย็นประเภทใดก็ยังทราบไม่ได้ พวกเราไม่ไว้ใจเสือเย็นสองตัวนั้น จึงห้ามไม่ให้เด็กและผู้หญิงเข้าไปในป่านั้น แม้ผู้ชายจะไปควรมีพวกมีเพื่อนและมีเครื่องมือติดตัวไปด้วย ไม่ควรไปคนเดียวและไปแต่ตัวเปล่าๆ เดี๋ยวเสือเย็นสองตัวนั้นเอาไปกินจะว่าไม่บอก

ขณะที่เขากำลังประชุมเรื่องเสือเย็นให้ชาวบ้านทราบก็เป็นเวลาที่ท่านพระอาจารย์กำลังเข้าที่ภาวนาอยู่พอดี เรื่องที่เขาประกาศให้ชาวบ้านทราบ ทั้งหมดจึงเป็นเหมือนประกาศให้ท่านซึ่งกำลังตกอยู่ในคำกล่าวหาว่าเป็นเสือเย็นทราบด้วยโดยตลอด ท่านเกิดความสลดสังเวชใจอย่างยิ่ง ไม่เคยคาดฝันมาก่อนว่าตนจะเป็นพระประเภทเสือเย็นดังคำกล่าวหาขณะนั้นแทนที่ท่านจะโกรธและเสียใจในคำกล่าวหาของเขาแต่กลับเกิดความเมตตาสงสารเขาอย่างบอกไม่ถูก กลัวเขาผู้ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ก็มีจำนวนมากจะพลอยเชื่อตามคำเหลวไหลนั้นและคอยเป็นบาปหาบกรรมไปตามๆ กัน เมื่อตายจากชาตินี้ไปแล้ว เขาจะไปเกิดเป็นเสือกันทั้งบ้าน พอตื่นเช้าท่านก็รีบบอกกับพระที่อยู่ด้วยว่า คืนนี้พวกชาวบ้านเขาประชุมประกาศกันว่า เราทั้งสององค์เป็นเสือเย็น ที่ปลอมแปลงตัว

จากซ้าย คือ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต, หลวงปู่หลุย จันทสาโร,
หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน
ณ วัดป่าบ้านตาด ต.บ้านตาด อ.เมือง จ.อุดรธานี

เป็นพระมาหลอกลวงอย่างแยบยลลึกลับ เพื่อให้เขาตายใจเชื่อถือแล้วกลับทำลายชีวิตและทรัพย์สินเขาด้วยวิธีต่างๆ ฉะนั้น เขาจึงไม่เลื่อมใสและไว้ใจพวกเราทั้งสองเลยเวลานี้ หากว่าเราทั้งสองหนีไปจากที่นี่เสีย ในเวลาที่เขากำลังคิดไม่ดีอยู่ขณะนี้ เวลาเขาตายไปจะพากันไปเกิดเป็นสัตว์เป็นเสือกันทั้งบ้าน ซึ่งนับว่าเป็นกรรมแก่เขาไม่เบาเลย เพื่อความอนุเคราะห์เขาซึ่งควรแก่สมณกิจที่พอทำได้ จึงควรอดทนอยู่ที่นี่ไปก่อน แม้จะทุกข์ลำบากก็พยายามอดทนไปจนกว่าเขาจะพากันกลับใจได้แล้ว จะไปที่ไหนค่อยไปกัน ดังนี้

นอกจากเขาไม่ไว้ใจและเลื่อมใสแล้ว พวกผู้ชายยังพากันมาคอยสังเกตการณ์ตามสถานที่ที่ท่านพักอยู่บ่อยๆ

ครั้งละ ๓ - ๔ คน โดยมีเครื่องมือติดตัวมาด้วย มายืนลอบๆ มองๆ อยู่บริเวณใกล้ๆ บ้าง มายืนอยู่ข้างทางจงกรมบ้าง ในเวลาท่านกำลังเดินจงกรมทำความเพียรอยู่ ต่างคนต่างจ้องและสอดส่ายสายตามองมายังท่านและเหลือบมองไปรอบๆ บริเวณ เขาใช้เวลาสังเกตการณ์ด้วยความไม่ไว้ใจอยู่ทำนองนั้นนานประมาณครั้งละ ๑๐ นาทีบ้าง ๑๕ นาทีบ้าง แทบทุกวันและไม่พูดจาไต่ถามอะไรกับท่านในระยะเริ่มแรก แล้วก็พากันกลับไป วันหลังได้โอกาสก็พากันมาใหม่ เขาใช้เวลาสังเกตท่านอยู่นานพอสมควร ส่วนอาหาร ปัจจัยเป็นเพียงเครื่องอาศัยเป็นอยู่หลับนอนของพระเสือเย็นทั้งสอง จะขาดตกบกพร่องหรือจะเป็นตายอย่างไรบ้างนั้น เขามิได้พากันสนใจคิดและขวนขวายกันเลย ฉะนั้นการเป็นอยู่ของท่านทั้งสองที่เขาให้นามว่าเสือเย็น จึงลำบากอัตคัดมาก อาหารบิณฑบาตอย่างมากก็ได้แค่ข้าวเปล่าๆ มาฉัน บางวันรวมทั้งฉันน้ำด้วยก็อิ่มพอเบาะๆ บางวันรวมทั้งฉันน้ำก็ไม่พอ ที่อยู่หลับนอนก็อาศัยโคนไม้เป็นประจำทั้งแดดทั้งฝนก็ทนเอา เพราะที่นั้นไม่มีถ้ำหรือเงื้อมผาพอได้อาศัย ถ้าฝนตกชุกมากในบางวันตกทั้งวัน พอฝนเบาลงบ้าง ก็พยายามเที่ยวเก็บใบไม้แห้งหญ้าแห้งมาทำเป็นจากมุงพอบังแดดบังฝนไปพลาง พอประทังชีวิตไปวันหนึ่งๆ ด้วยความทุกข์ลำบากมากมาย ขณะฝนตกก็เข้าหลบซ่อนอยู่ในกลดในมุ้งพอบรรเทาความหนาว เวลาลมพัดจากภูเขามาอย่างแรงฝนก็สาด กลดก็จะปลิวหลุดมือ

องค์ท่านและบริขารก็เปียกตัวสั่นเหมือนลูกนกลูกกา ถ้าเป็นตอนกลางวันก็พอทำเนา มองเห็นที่ไปที่หลบซ่อนและที่เก็บบริขารต่างๆ บ้าง แต่ฝนตกเอาตอนกลางคืนรู้สึกลำบากมาก ตาก็มองไม่เห็นอะไร ทั้งฝนกระหน่ำลง ลมกระหน่ำมาประดังกัน กิ่งไม้ที่ถูกลมพัดอย่างแรง ต่างก็ขาดตกลงข้างหน้าข้างหลังตูมตามๆ ไม่แน่ใจว่าชีวิตจะต้านทานฝน ต้านทานลม ต้านทานความเหน็บหนาวหรือจะต้านทานกิ่งไม้น้อยใหญ่ที่หักตกลงและโหมกันมาจากทิศทางต่างๆ ในขณะนั้น เมื่อชีวิตยังอยู่ก็ทนไป ร้อนก็ทนกันไป หนาวก็ทนไป หิวก็ทนไป กระหายก็ทนไป อดบ้างอิ่มบ้างก็ทนไป จนกว่าจะหมดกลิ่นแห่งความระแวงสงสัยของชาวบ้านที่หวาดระแวงต่อท่าน ว่าเป็นเสือเย็นคอยหลอกลวงกินเนื้อกินหนังเขา การขบฉันแม้เพียงข้าวเปล่าๆ ก็อดมื้ออิ่มมื้อ สิ่งอื่นนั้นไม่จำเป็นต้องพูดถึง ว่าเขาจะมีความสนใจใยดีให้ท่าน ที่พักที่อยู่ก็แบบคนอนาถาหาที่เกาะที่พึ่งไม่ได้เราดีๆ นี่เอง น้ำก็หิ้วกาน้ำลงไปในคลอง ซึ่งอยู่ตีนเขากรองให้เต็มกาแล้วก็หิ้วขึ้นมาฉันมาใช้ หลังจากสรงน้ำเสร็จแล้วแต่ทำความเพียรสะดวกดีมาก หมดกังวลทุกด้านไม่มีอะไรเกาะเกี่ยว

ตอนกลางคืนยามดึกสงัด ทำภาวนา ฟังเสียงเสือกระหึ่มไปมาทีละหลายๆ ตัว ใกล้ๆ บริเวณที่ท่านพักใต้ร่มไม้ แต่แปลกอยู่อย่างหนึ่งที่เสือไม่เข้ามาหาท่านเลย ล้วนเป็น

เสือโคร่งใหญ่ลายพาดกลอนทั้งนั้น ท่านว่าท่านเพลิดเพลินไปกับเสียงสัตว์ชนิดต่างๆ แต่บางทีเสือก็เข้ามาหาท่านและลูกศิษย์ท่านเหมือนกัน เขาคงสงสัยว่าเป็นสัตว์ซึ่งควรจะเป็นอาหารได้บ้างแล้วแอบเข้ามาดู พอคนกระดุกกระดิกลุกขึ้นเขาร้องโก้กพร้อมกับกระโดดเข้าป่าไป วันหลังไม่เห็นเขามาหาอีกเลย พอตกบ่ายๆ ก็มีชาวบ้านราว ๓-๔ คนออกมาสังเกตการณ์แทบทุกวันแต่เขาไม่พูดจาอะไรกับท่าน ท่านก็มิได้สนใจกับเขาเฉพาะพวกเขาเองบางครั้งมีการพูดกระซิบกระซาบกัน ขณะที่พวกเขามานั่น ท่านกำหนดจิตดูจิตใจเขาที่คิดปรุงอยู่ทุกขณะและทุกเวลาที่เขามา ส่วนพวกเขาเองก็คงไม่สนใจคิดว่าท่านจะรู้เรื่อง ความคิดปรุงทางใจตลอดคำพูดเขาที่ระบายออกจากใจผู้บงการอะไรเลย คงเข้าใจว่าตนมีความลับที่ไม่มีใครสามารถสอดรู้อยู่ภายใน จึงสนุกคิดเรื่องต่างๆ อย่างเพลินใจ ซึ่งโดยมากก็เป็นความคิดคอยจับผิดท่านอยู่ภายใน ท่านกำหนดดูใจของใครที่มาด้วยกันกี่คน ก็มีความรู้สึกนึกคิดที่คอยจับผิดอยู่ภายในเช่นเดียวกันหมด สมกับเขาประกาศสั่งพวกเขาให้มาสังเกตการณ์จริงๆ ท่านเองแทนที่จะคิดระวังตัวกลัวเขาจะจับผิดแต่กลับคิดสงสารเขาเป็นกำลัง ว่าคนในบ้านนั้นมีไม่กี่คนที่เป็นผู้ชักนำชาวบ้านซึ่งมีหลายคนให้เห็นผิดไปด้วย ท่านพักอยู่ที่นั่นเป็นเดือนๆ ยังไม่เห็นเขาลดละความพยายามคอยจับพิรุธความผิดพลาดท่าน พวกใดมาหาล้วนมีความจ้องมองหาแต่ความผิดกับท่านเช่นเดียวกัน ท่านว่าเขาช่างพยายามเอาเสีย

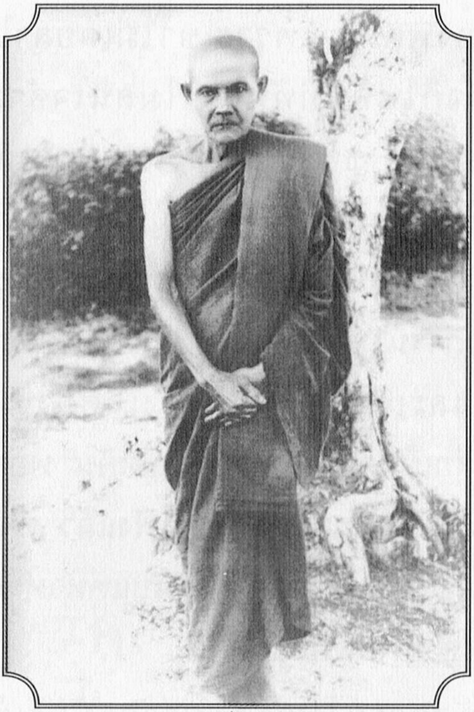
จริงๆ แต่ยังดีอยู่อย่างหนึ่งที่เขาไม่พร้อมใจกันมาขับไล่ท่านให้หนีจากที่นั้น เป็นเพียงจัดวาระกันมาควบคุมโดยทางลับเท่านั้น

เมื่อท่านอยู่นานไป ทั้งพวกเขาก็มาสังเกตดูอยู่หลายครั้ง เฉพาะพวกหนึ่งๆ ยังไม่อาจจับความเคลื่อนไหวที่ผิดพลาดท่านได้ เขาคงแปลกใจอยู่มาก ในเวลาต่อมาคืนวันหนึ่งท่านกำลังนั่งภาวนาอยู่ ได้ยินหรือทราบขึ้นภายในใจว่า หัวหน้าบ้านประชุมสอบถามผลของการสังเกตการณ์ว่าได้ผลคืบหน้าไปเพียงใดบ้าง ชาวบ้านบรรดาที่มาสังเกตให้คำตอบที่เป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่มีผลอะไรตามความคิดเห็นของพวกเราที่คิดกันไป ทำอย่างนั้นดีไม่ดี น่ากลัวจะเป็นโทษมากกว่าผลที่คาดกัน ผู้สงสัยซักขึ้น ทำไมว่าอย่างนั้น เขาตอบกันว่าก็เท่าที่สังเกตดูแล้ว ตุ๊เจ้าสององค์นั้น (ตุ๊เจ้าหมายถึงพระ) ไม่เห็นมีกิริยาท่าทางใดๆ ที่เป็นไปดังที่พวกเราคาดกัน ไปสังเกตดูทีไรก็เห็นแต่ท่านนั่งหลับตานิ่งอยู่บ้าง ท่านเดินกลับไปกลับมาในท่าสำรวม ไม่มองโน้นมองนี้อย่างคนทั่วๆ ไปบ้าง คนที่จะเป็นเสือเย็นตั้งท่าคอยฉีกสัตว์กัดคนคงไม่ทำอย่างนั้น ต้องมีอาการแสดงออกให้พอจับได้บ้าง แต่ตุ๊เจ้าสองตนนี้ไม่มีกิริยาเช่นนั้นแฝงอยู่บ้างเลย ถ้าขืนไปทำอย่างที่พากันทำอยู่ทุกวันนี้ จึงน่ากลัวเป็นบาป ทางที่ถูกควรไปศึกษาไต่ถามท่านดูให้รู้เหตุผลต้นปลายก่อน อยู่ๆ ก็ไปเหมาว่าท่านไม่ดีเอาเลยตามความคิดเห็นเฉยๆ อย่างนี้น่ากลัวเป็นบาป

บรรดาพวกที่ไปสังเกตท่านมาแล้ว พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ท่านเป็นตุ๊เจ้าดียากจะหาได้ พวกเราก็เคยเห็นตุ๊เจ้ามาบ้าง พอจะรู้ของดีของไม่ดี บางรายก็ว่าเคารพเลื่อมใสท่านมากกว่าจะคิดแส่หาโทษท่าน ถ้าอยากทราบรายละเอียดก็ควรไปศึกษาไต่ถามท่านดูบ้างว่า การนั่งหลับตานิ่งๆ ก็ดี การเดินกลับไปกลับมาก็ดี ท่านนั่งเพื่ออะไร ท่านเดินหาอะไร ท่านว่าสุดท้ายแห่งการประชุมของชาวป่าได้ความว่า ให้คนไปไต่ถามท่านดูตามที่ตกลงกัน

ตื่นเช้ามาท่านก็พูดกับพระที่อยู่ด้วยว่า เขาเริ่มกลับใจมาทางดีแล้ว คืนนี้เขามาประชุมกันเกี่ยวกับการมาสังเกตดูพวกเรา ตกลงกันว่าจะจัดให้คนมาไต่ถามข้อข้องใจกับพวกเรา พอวันหลังบ่ายๆ เขาพากันมาจริงๆ ดังที่รู้ไว้ ในจำนวนที่มาคนหนึ่งถามขึ้นว่า ตุ๊เจ้านั่งหลับตานิ่งๆ และเดินทางกลับไปกลับมานั้น ตุ๊เจ้านั่งและเดินหาอะไร ท่านตอบเขาว่า พุทโธเราหาย เรานั่งและเดินหาพุทโธ เขาถามท่านว่า พุทโธเป็นตัวอย่างไร พวกเราจะช่วยตุ๊เจ้าหาได้ไหม? ท่านตอบว่า พุทโธเป็นดวงแก้วอันประเสริฐเลิศโลกในไตรภพ เป็นดวงฉลาดรอบรู้ทั่วไตรโลกธาตุ ถ้าสูจะช่วยเราหาก็ยิ่งดีมาก จะได้เห็นพุทโธเร็วๆ ง่ายๆ ด้วย (สูเป็นคำชาวเขานับถือกันว่าดีมากสนิทกันมาก) เขาถามว่า พุทโธตุ๊เจ้าหายมานานแล้วหรือ ท่านตอบว่า ไม่นาน ถ้าสูช่วยหาให้ยิ่งจะพบเร็วกว่าเราหาเพียงคนเดียว เขาถามว่า

พุทโธเป็นดวงแก้วใหญ่ไหม? ท่านตอบว่า ไม่ใหญ่ไม่เล็ก พอดีกับเราและกับพวกสูดีๆ นี่เอง ใครหาพุทโธพบ คนนั้นประเสริฐ มองเห็นอะไรได้ตามใจหวัง เขาถามมองเห็นนรกสวรรค์ได้ไหมตุ๊เจ้า? ท่านตอบว่ามองเห็นสิ ไม่เห็นจะว่าประเสริฐได้อย่างไร ลูกเมียผัวตายมองเห็นได้ไหมเจ้าตุ๊? ท่านตอบว่าเห็นหมดถ้าต้องการอยากเห็น เมื่อได้พุทโธแล้ว เขาถามสว่างมากไหม? ท่านสว่างมากยิ่งกว่าพระอาทิตย์ตั้งร้อยดวงพันดวง เพราะอาทิตย์ไม่สามารถส่องเห็นนรกสวรรค์ได้ แต่ดวงพุทโธสามารถส่องเห็นหมด เขาถาม ผู้หญิงช่วยหาได้ไหม? เด็กๆ ช่วยหาได้ไหมท่าน? ได้ทั้งนั้น ไม่นิยมว่าหญิงว่าชาย ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ใครหาก็ได้ทั้งนั้น เขาถามท่านว่า พุทโธนั้นประเสริฐในทางใดบ้าง กันผีได้ไหม? ท่านตอบว่า พุทโธประเสริฐและใช้ได้หลายทางจนนับไม่ถ้วน ในโลกทั้งสาม คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก โลกทั้งสามต้องยอมกราบพุทโธทั้งนั้น ไม่มีใครยิ่งใหญ่กว่าพุทโธ ผีก็กลัวพุทโธมาก ต้องกราบพุทโธ ใครหาพุทโธแม้ยังไม่พบ ผีเริ่มกลัวผู้นั้นแล้ว เขาถามท่านพุทโธเป็นแก้วสีอะไรตุ๊เจ้า ท่านตอบพุทโธเป็นแก้วดวงสว่างไสวและมีหลายสีจนนับไม่ได้ พุทโธนี้เป็นสมบัติอันวิเศษของพระพุทธเจ้า พุทโธนั้นเป็นองค์แห่งความรู้ความสว่างไสวไม่เป็นวัตถุ พระพุทธเจ้าท่านมอบให้พวกเราไว้หลายปีแล้ว แต่เราเองยังหาพุทโธที่ท่านมอบให้ยังไม่เจอ ไม่ทราบว่าอยู่ที่ตรงไหน แต่จะอยู่ที่ไหนไม่สำคัญนัก ที่สำคัญก็คือถ้าสูจะ

พากันช่วยหาพุทโธจริงๆ ให้พากันนั่งหรือเดินนึกในใจว่า พุทโธๆ เท่านั้น ถ้าทำอย่างนี้พวกสูอาจเจอพุทโธก่อนเรา ก็ได้ เขาถามท่านว่าการนั่งหรือเดินหาพุทโธจะให้นั่งหรือ เดินนานเท่าไรถึงจะพบพุทโธแล้วหยุดได้ ท่านตอบให้นั่ง หรือเดินเพียง ๑๕ หรือ ๒๐ นาทีก่อนสำหรับผู้ตามหาพุทโธ ทีแรก พุทโธท่านยังไม่อยากให้เราตามหาท่านนานนัก กลัว จะเหนื่อยแล้วตามพุทโธไม่ทัน เดี๋ยวจะขี้เกียจเสียก่อน ทีหลัง จะไม่อยากตามหาท่าน แล้วเลยจะไม่พบท่าน เอาเพียง เท่านี้ก่อน ถ้าอธิบายมากกว่านี้ จะจำวิธีไม่ได้ แล้วตามหา พุทโธไม่พบ เสร็จแล้วเขาพากันกลับบ้าน การลาท่านสำหรับ

เขาแล้วไม่ต้องพูดถึง เพราะเขาไม่เคยลาใคร ว่าจะไป เขาลุกขึ้นแล้วก็ไปทันทีทันใด ไม่สนใจคำลาใครทั้งนั้น พอไปถึงบ้านแล้ว ชาวบ้านต่างมารุมถามเป็นการใหญ่ เขาอธิบายให้ฟังตามที่ท่านสั่งสอนเขาแต่โดยย่อไว้ก่อนนั้น นอกจากนั้น เขายังอธิบายเรื่องท่านพระอาจารย์ให้ชาวบ้านฟังว่า ที่สงสัยการนั่งหลับตานิ่งๆ และการเดินกลับไปกลับมานั้น ท่านนั่งและเดินหาพุทโธดวงเลิศต่างหาก มิได้นั่งและเดินแบบเสือเย็นดังที่พวกเขาเข้าใจกัน พอชาวบ้านทราบวิธีที่พวกเขามาถามท่านนำไปเล่าให้ฟังแล้ว ต่างคนต่างสนใจฝึกหัดนึกพุทโธภายในใจโดยทั่วกัน นับแต่หัวหน้าบ้านลงมาถึงผู้หญิงและเด็กๆ ที่พอรู้วิธีพุทโธได้

เป็นที่อัศจรรย์ไม่คาดฝันว่าจะมีผู้รู้เห็นธรรมของพระพุทธเจ้าภายในใจอย่างประจักษ์โดยไม่เนิ่นนานนัก คือผู้ชายคนหนึ่งซึ่งตามหาพุทโธแล้วประสบธรรมคือความสงบสุขทางใจ จากการนึกบริกรรมพุทโธตามวิธีที่ท่านบอกเขา ท่านเล่าว่าก่อนหน้า ๓ - ๔ วันที่เขาจะประสบผลจากพุทโธ เขานอนหลับฝันถึงท่านพระอาจารย์มั่นว่าท่านเอาเทียนใหญ่ที่จุดไฟอย่างสว่างไสวแล้วไปติดไว้บนศีรษะเขา พอท่านติดเทียนเสร็จแล้วนับแต่ศีรษะลงมาถึงตัวเขาปรากฏว่าสว่างไสวไปโดยตลอด เขาดีใจมากว่าตนได้ของดีมีความสว่างไสวแผ่ออกไปนอกกายตั้งหลายๆ วา พอจิตเขาเป็นขึ้นมาก็รีบมาหาท่านพระอาจารย์และเล่าเรื่องความเป็นและ

ความฝันให้ท่านฟังอย่างน่าอัศจรรย์ จากนั้นท่านก็ได้อธิบายเพิ่มเติมให้เขาไปทำต่อ ปรากฏว่าได้ผลอย่างรวดเร็ว และยังสามารถรู้ใจของผู้อื่นได้อีกด้วย ว่าใจของใครยังมีเศร้าหมองและผ่องใสเพียงใด เขาพูดกับท่านอย่างไม่มีการสะทกสะท้านเลย ซึ่งตรงกับจริตคนป่าที่มีนิสัยพูดตรงไปตรงมาอยู่แล้ว

ในเวลาต่อมา เขาออกมาเล่าธรรมให้ท่านฟังว่า เขาได้พิจารณารู้เห็นจิตท่านอาจารย์และพระที่อยู่กับท่านได้อย่างชัดเจน ท่านเองก็ถามเขาบ้างเป็นเชิงเล่นๆ ว่าจิตของท่านเป็นอย่างไร มีบาปมากไหม? เขาตอบท่านทันทีเลยว่า จิตของตุ๊เจ้าไม่มีจุดมีดวงเหลืออยู่แล้ว มีแต่ความสว่างไสวอันเป็นที่อัศจรรย์อย่างยิ่งอยู่ภายในเท่านั้น ตุ๊เจ้าเป็นผู้ประเสริฐสุดในโลก ไม่มีใครเสมอเหมือน เฮาไม่เคยเห็น (คำว่าเฮาเทียบกับคำว่าผม) ตุ๊เจ้ามาพักอยู่ที่นี่ตั้งนานร่วมปีแล้ว ทำไมไม่สอนเฮาบ้างก๊าแต่แรกมาอยู่ (ก๊าเท่ากับ “เล่า” หรือ “ไหม” ก็ได้ แปลได้หลายนับมากพอดู มีติดท้ายประโยคได้ทั้งคำถาม คำตอบ) ท่านตอบ จะให้เราสอนอย่างไร ก็ไม่เคยเห็นพวกสูมาศึกษาไต่ถามเรานี่นา เขาตอบท่านว่า ก็เฮาบ่ฮู้ก๊า (บ่เท่ากับไม่) ว่าตุ๊เจ้าเป็นผู้วิเศษ ถ้าฮู้จะทนอยู่ได้อย่างไร ต้องมาแน่ๆ ทีนี้พวกเฮาฮู้แล้วก๊าว่าตุ๊เจ้าเป็นผู้ฉลาด เวลาพวกเฮามาถามว่าตุ๊เจ้านั่งหลับตานิ่งๆ และเดินกลับไปกลับมานั้น ทำทำไมหรือหาอะไร ตุ๊เจ้าก็บอกพวกเฮาว่าพุทโธหาย ให้พวกเฮาช่วยหา เมื่อถามถึงพุทโธเป็นลักษณะอย่างไร

ก็บอกไปว่าเป็นแก้วดวงสว่างไสว ความจริงจิตตุ๊เจ้าที่เมตตาสงสารพวกเฮา ให้ภาวนาพุทโธ เพื่อให้จิตพวกเฮาสว่างไสวเหมือนจิตตุ๊เจ้าต่างหาก เฮาฮู้แล้วว่าตุ๊เจ้าเป็นผู้ประเสริฐและเฉลียวฉลาด ปรารถนาให้พวกเฮาได้บุญ มีความสุข และพบพุทโธดวงประเสริฐที่ใจตัวเอง มิใช่หาพุทโธให้ตุ๊เจ้า

นับแต่เขาคนนั้นได้เห็นธรรมภายในใจเพียงคนเดียวเท่านั้น เรื่องก็กระจายไปทั่วบ้านในไม่ช้า คนในบ้านต่างก็เกิดความสนใจและพากันภาวนาพุทโธไปตามๆ กันตลอดเด็กเล็กๆ และเกิดความเชื่อถือและเลื่อมใสท่านพระอาจารย์มั่นมาก เรื่องเสือเย็นเลยหายซากไป ไม่มีใครกล่าวถึงเลยนับตั้งแต่นั้นมา เวลาท่านกลับจากบิณฑบาตคนที่ภาวนาเป็นนั้นต้องตามส่งบาตรและศึกษาธรรมกับท่านทุกวัน ถ้าวันไหนเขามีธุระไม่ได้ตามส่งบาตรท่านก็สั่งกับคนไว้ ในหมู่บ้านนั้นทราบว่ามีคนภาวนาเป็นอยู่หลายคน มีทั้งชายและหญิงที่เก่งกว่าเพื่อนนั้นก็คือเขาเป็นคนก่อนนั่นเอง คนเราเมื่อความพอใจมีแล้ว สิ่งอื่นๆ ก็ค่อยเป็นไปเอง เช่นคนพวกนี้ แต่ก่อนเขาไม่เคยสนใจกับท่านเลยว่า ท่านได้อยู่ได้นอนได้ขบฉันอย่างไรบ้าง แม้จะเป็นหรือตายเขาไม่สนใจทั้งนั้น พอเขาเกิดความเชื่อถือและเลื่อมใสแล้ว ทุกสิ่งที่เคยขาดแคลนก็กลับกลายเป็นความสมบูรณ์ขึ้นมาเป็นลำดับ ทางจงกรมกุฏิที่พัก ที่ฉัน เขาพร้อมกันมาทำถวายท่านเองจนเรียบไปหมดโดยมิได้บอกกล่าวเลย มิหนำเขายังมาตำหนิท่านเป็นเชิงชมเชย

อยู่อย่างลึกลับด้วยว่า ทางจงกรมอย่างนั้นตุ๊เจ้าก็เดินได้ ดูแล้วมีแต่ต้นไม้เครือเขาเถาวัลย์เต็มไปหมด ตุ๊เจ้ามิใช่หมู พอจะเดินบุกป่าฝ่าดงอย่างนั้น แต่ทำไมยังอุตส่าห์เดินบุกไปได้ เมื่อเฮาถามว่า นี่ทางอะไร ก็บอกว่าทางเดินหาพุทโธพุทโธเราหาย เมื่อเฮาถามว่า นั่งหลับตาอยู่นิ่งๆ นั่นนั่งทำไม ก็บอกว่านั่งหาธรรมบ้าง นั่งหาพุทโธบ้าง พูดอย่างนั้นก็ได้ ตุ๊เจ้าแปลกกว่าคนทั้งหลาย ตุ๊เจ้าวิเศษเลิศโลกเท่าไรก็มิได้บอกว่าวิเศษ ตุ๊เจ้าคนนี้แปลกมาก เฮาชอบนิสัยตุ๊เจ้าตนนี้มาก ที่หลับที่นอนก็มีแต่ใบไม้ปูเต็มพื้นดินจนจะเหม็นเน่าอยู่แล้ว ท่านทนนอนมาตั้งหลายเดือนทำไมทนได้ เฮาดูที่นอนตุ๊เจ้าแล้วเหมือนที่นอนหมู เห็นแล้วเฮาสงสารตุ๊เจ้ามากจนเกือบร้องไห้ พวกเฮาเองก็โง่จริงๆ โง่กันทั้งบ้าน ไม่รู้จักของดี มิหนำบางคนยังหาว่าตุ๊เจ้ามาอยู่เพื่อหลอกลวงชาวบ้าน แล้วเขาก็พากันรังเกียจระแวง แต่เวลานี้พวกเขาพากันเชื่อถือเลื่อมใสตุ๊เจ้ากันทั้งบ้านแล้ว เพราะเขาทราบเรื่องของตุ๊เจ้าจากเฮาก๊า

ท่านว่าคนพวกนี้ถ้าลองเขาได้เชื่อและเคารพนับถือแล้วต้องนับถือแบบถึงใจจริงๆ และถึงไหนถึงกัน เป็นก็เป็นด้วยกัน ตายก็ตายด้วยกัน แม้ชีวิตก็ยอมสละได้ เราพูดอะไรเขาเชื่อฟังและเคารพนับถือมาก การบริกรรม ภาวนาหาพุทโธของเขา ท่านก็สอนให้เขยิบเวลาขึ้นไปตามความเคยชินและผู้ชำนาญเป็นลำดับ ปีนั้นท่านต้องจำพรรษากับพวกเขา

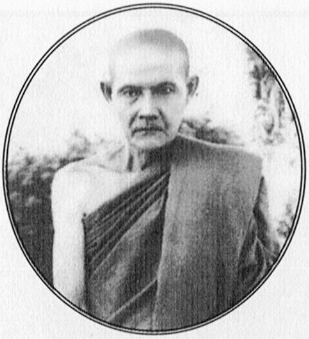
รวมแล้วเป็นเวลาปีกว่า ท่านไปอยู่กับพวกเขา ตั้งแต่ต้นเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนเมษายนปีหลัง จึงได้จากเขาไป ก่อนจะจากเขาไปได้ก็นับว่าทุลักทุเลด้วยความสงสารเขาเอาการอยู่ เนื่องจากเขาไม่ยอมให้ท่านหนีไปไหนเอาหลาย เขาบอกท่านว่า แม้ท่านตายลงไปในที่นั้น เขาทั้งบ้านจะรับรองเผาศพท่าน แม้เขาเองก็มอบชีวิตไว้กับท่านด้วย เพราะความรักและความเคารพเลื่อมใสท่านมาก ผลดีก็เห็นประจักษ์ตาประจักษ์ใจ น่าชมเชยเขาที่มีความฉลาดระลึกในความผิดได้ พอเห็นพระที่ปฏิบัติดี น่าเลื่อมใสจริงๆ แล้วก็กลับมาเห็นโทษความผิดของตนที่คิดไม่ดีแต่ก่อน แล้วพร้อมกันมาขอขมาโทษท่านให้อโหสิกรรมให้ก่อนจากพวกเขา ท่านได้พูดกับพระที่อยู่ด้วยว่า ที่นี่เขาหมดโทษแล้ว เราจะไปที่ไหนก็ได้ไม่ขัดข้องแล้ว แต่สำคัญตอนลาเขาออกจากที่นั่น ท่านว่าน่าสงสารสังเวชกับความรักความนับถือ ความเคารพเลื่อมใสและคำวิงวอนเขาจนบอกไม่ถูก พอพวกเขาทราบว่าท่านจะจากไปเท่านั้น เขาพากันออกมาทั้งบ้านมาร้องไห้วิงวอนกันอย่างชุลมุนวุ่นวายไปทั้งป่า เหมือนคนร้องไห้คิดถึงคนตายนั่นเอง ท่านก็พยายามแสดงเหตุผลที่จำเป็นต้องจากเขาไป และปลอบโยนพวกเขาไม่ให้เสียใจจนเลยขอบเขตแห่งธรรม คือความพอดี จนเขาเป็นที่ลงใจแล้วก็ออกจากที่พักอันแสนสำราญนั้น สิ่งที่ไม่เคยคาดฝันกลับเกิดขึ้นอีก คือทั้งเด็ก

และผู้ใหญ่ต่างคนต่างวิ่งออกไปรุมล้อมท่านและเข้าแย่งเอาบริขาร กลด บาตร กาน้ำ กับผู้ตามท่าน และฉุดชายสบงจีวรกอดแข้งกอดขาท่านดึงกลับมาที่พักอีกเหมือนเด็กๆ โดยไม่ยอมให้ท่านไป ท่านต้องกลับมาแสดงเหตุผลและปลอบโยนใจให้สงบเย็นอีกพักหนึ่งแล้วค่อยพากันปล่อยให้ท่านไป พอท่านก้าวออกจากที่พักเดินไปประมาณ ๔ - ๕ วาเท่านั้น ต่างก็ร้องไห้แล้วพากันตามฉุดเอาท่านกลับมาอีก ทำเอาท่านเสียเวลาไปหลายชั่วโมง ฟังเสียงร้องไห้ระเบ็งเซ็งแซ่ฉุกละหุกวุ่นวายไปทั่วทั้งป่า ซึ่งเป็นที่น่าสมเพชเวทนาหนักหนา คำว่า "เสือเย็น" ที่เกิดขึ้นในตอนแรกๆ จึงหมดความหมายไปทั้งสองฝ่าย ที่ยังเหลืออยู่จึงมีแต่ความเคารพเลื่อมใสความอาลัยอาวรณ์ในท่านผู้ทรงคุณธรรมอันสูงส่ง ที่สุดจะอดกลั้นไว้ได้ ขณะที่ท่านจากไปจึงมีแต่เสียงร้องไห้ระทมทุกข์ของพวกชาวเขาที่พิไรรำพัน ทั้งเสียงร้องไห้และสั่งเสียว่า "เมื่อตุ๊เจ้าไปแล้วให้รีบกลับคืนมาหาพวกเฮาอีก อย่าอยู่นาน พวกเฮาคิดถึงตุ๊เจ้าแทบอกจะแตกตายอยู่เดี๋ยวนี้แล้วก๊า" จนไม่ทราบว่าเป็นเสียงเด็กหรือเสียงผู้ใหญ่ที่ต่างคนต่างก็ร้องไห้ไว้ทุกข์ในคราวท่านจากไปเวลานั้น

นับว่าท่านไปอยู่ในท่ามกลางแห่งความระแวงสงสัยไม่พอใจของเขาในครั้งแรก แต่จากไปในท่ามกลางแห่งความอาลัยเสียดายของเขาในภายหลัง จึงนับว่าท่านเที่ยว

ชะล้างสิ่งสกปรกรกรุงรังให้กลายเป็นของสะอาดปราศจากมลทิน ควรแก่ความเป็นของมีคุณค่าขึ้นได้สมกับท่านบวชมาเป็นลูกศิษย์ของพระตถาคต ผู้ไม่ถือโกรธถือโทษกับผู้ใดจริงๆ ใครรังเกียจท่านก็พยายามอนุเคราะห์ด้วยความเมตตาสงสาร ไม่ยึดเอาความผิดพลาดของเขามาเป็นอารมณ์เครื่องขุ่นข้องหมองใจให้เป็นภัยแก่ตนและผู้อื่น มีใจที่เต็มเปี่ยมด้วยเมตตาอันเป็นที่เจริญศรัทธาของโลกผู้ร้อนด้วยกิเลสตัณหา วิ่งเข้ามาอาศัยให้ได้รับความไว้วางใจและเย็นฉ่ำทั่วหน้ากัน นับว่าเป็นผู้อัศจรรย์ด้วยคุณธรรมอันหาที่เปรียบได้ยาก...

ปัญญา

ผู้มีปัญญา ไม่ควรให้สิ่งที่ล่วงแล้วตามมา ไม่ควรหวังในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

ผู้มีปัญญา ได้เห็นในธรรม ซึ่งเป็นปัจจุบันควรเจริญความเห็นนั้นไว้เนืองๆ ควรรีบทำเสีย

ผู้มีปัญญา ซึ่งมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ มีความเพียรแยกกิเลสให้หมดไป จะไม่เกียจคร้านขยันหมั่นเพียรทั้งกลางวันและกลางคืน

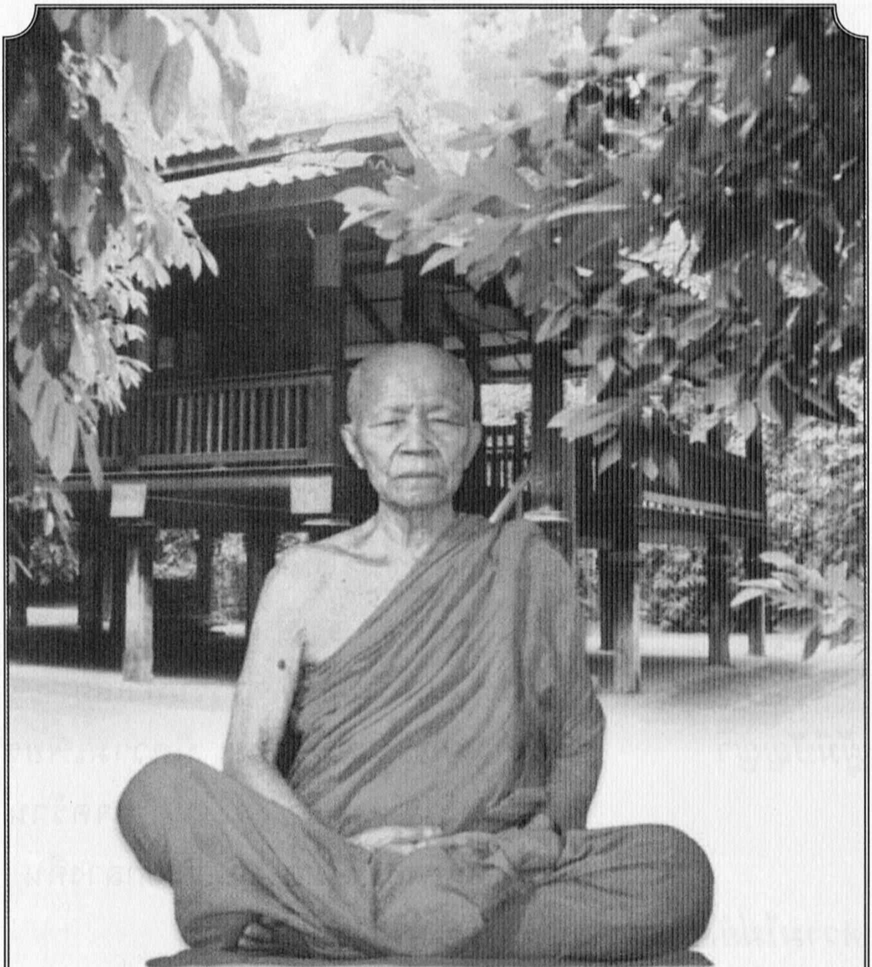
ความไม่ยั่งยืน เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่และแน่นอน

ความยิ่งใหญ่ คือ ความไม่ยั่งยืน

ชีวิตที่ยิ่งใหญ่ คือ ชีวิตที่อยู่ด้วย ทาน - ศีล - เมตตา และกตัญญู

ชีวิตที่มีความดี อาจมิใช่ชีวิตที่ยิ่งใหญ่ แต่ชีวิตที่ยิ่งใหญ่ต้องอาศัยคุณธรรมความดีเท่านั้น

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

พระธรรมเทศนา

โดย พระธรรมวิสุทธิมงคล
(ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน)

พระธรรมเทศนาของพระมหาบัว วัดป่าบ้านตาด แสดงในวันทำบุญอุทิศระลึกถึง ท่านพระอาจารย์มั่น วัดป่าสุทธาวาส
จังหวัดสกลนคร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส ๓ จบ

ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ

วันนี้ เป็นวันงาน อนุสรณ์ถึงท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถร ซึ่งบรรดาศานุศิษย์ ได้เคยถือเป็นวันสำคัญตลอดมา แต่ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๒ จากวันท่านมรณภาพแล้วจึงได้ถือเป็นประเพณีของทุกท่าน, ที่ได้ถือว่า ท่านพระอาจารย์มั่น เป็นอาจารย์สำคัญองค์หนึ่ง ทางวิปัสสนาธุระ ในสมัยปัจจุบัน

ฉะนั้น ถึงวันที่ ๑๑ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี เข้าแล้ว บรรดาศานุศิษย์ มีพระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ เจ้าคณะผู้ช่วยธรรมยุตภาค เป็นต้น ซึ่งอยู่วัดโพธิสมภรณ์ อุดรธานี ท่านยังอุตส่าห์มาเป็นประธานในงานนี้ทุกปีไม่เคยขาด

เพราะอำนาจคุณธรรมของท่านพระอาจารย์มั่น เป็นเครื่องดึงดูด จิตใจของบรรดาศานุศิษย์ไม่ให้จืดจางและหลงลืม คุณธรรมสำคัญของท่าน ที่เด่นในหมู่สงฆ์ ฯ อยู่ใกล้ชิด ได้ประจักษ์ตา ประจักษ์ใจ ซึ่งได้รับ ในขณะที่ท่านยัง

โอวาท ในเวลาประชุม มากกว่าธรรมบทอื่นๆ ก็คือ ธรรมภาษิต ที่ได้ยกขึ้นไว้ ณ เบื้องต้นหน้าว่า "ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ" ซึ่งแปลเนื้อความตามนัยของท่านว่า "เราเป็นนักปฏิบัติธรรม ปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ธรรม จึงจะเป็นที่ไว้วางพระทัย และเป็นการบูชาพระตถาคตเจ้าได้ ตรงกับข้อปฏิบัติดังนี้" สำหรับองค์ของท่าน ผู้ให้โอวาท ปรากฏในความรู้สึกของศาสนิกชนทั่วไปว่า ท่านเป็นผู้สมบูรณ์ในธรรมภาษิตข้อนี้ตลอดเวลา ไม่มีความบกพร่อง ทั้งข้อปฏิบัติ และความรู้สึกในใจ ซึ่งเป็นผลตอบแทนให้ท่านเป็นผู้องอาจในท่ามกลางสงฆ์และประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ท่านยังทำตนเป็นแม่เหล็กเครื่องดึงดูดจิตใจประชาชน ให้สนใจในพระธรรม ที่จะนำไปปฏิบัติ ด้วยศรัทธา สนิทใจวางรากฐานคือใจลงในศาสนธรรม อย่างแน่นแฟ้นไม่เอนเอียง ในกฎแห่งกรรม ซึ่งมีประจำอยู่ในหลักพระพุทธศาสนา ก็หลักแห่งธรรมของผู้ที่จะปฏิบัติตนให้สมควรแก่ธรรม เพื่อบูชาพระตถาคตเจ้านั้น มีอยู่ทั่วไปในตำรา แต่จะขอยกมาแสดง

เพียงเอกเทศ พอเป็นทัศนะพะ แก่ท่านผู้ฟังทั้งหลาย เป็น
ใจความย่อๆ ว่า สุปฏิปันโน การทำ การพูด และการคิด ต้อง
ให้เป็นไปเพื่อความดีแก่ตน และผู้อื่น ตลอดเวลาทั้งที่
แจ้งและที่ลับ อุชุปฏิปันโน ต้องประพฤติตนให้ตรงต่อ
ทางตรัสรู้ หรือถอดถอนกิเลสอาสวะ ให้หลุดจากใจตลอด
เวลา ทั้งที่แจ้งและที่ลับ ไม่ปฏิบัติอ้อมค้อม เพื่ออาศัยเครื่อง
ล่อใจ ญายปฏิปันโน ต้องประพฤติตน เพื่อความเห็นแจ้ง
ซึ่งสัจธรรม คือพระนิพพาน อันเป็นธรรมที่อยู่ในปัจจุบันจิต
ไม่ประพฤติตนเหลวไหล ให้เป็นไปเพื่อความลุ่มหลง อันเป็น
ทางแห่งสังสารจักร คือความหมุนเวียนของสัตว์ผู้
ชอบผลดีเลิศ แต่ชอบประพฤติชั่วตลอดเวลา
สามีจิปฏิปันโน ต้องประพฤติเป็นมัชฌิมา สม่ำเสมอใน
หลักธรรม ไม่ยิ่งจนเลยเถิด และไม่หย่อนจนไม่มอง
ดูพระธรรมวินัย อันเป็นหลักมัชฌิมา ในทางดำเนิน เป็น
ผู้หนักในเหตุผล อันเป็นหลักธรรมของพระพุทธเจ้า
หลักธรรมที่พระองค์ทรงรับรอง เพื่อความงามที่ของ

ผู้ปฏิบัติทั้งสี่ คือ มรรคแปด มีสัมมาทิฏฐิ ถึงสัมมาสมาธิ ย่นลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่รวมที่ตรง เรียกว่า มัชฌิมา ทรงความเป็นกลางไว้เสมอ ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาถึงปัจจุบันกาล และอนาคตกาล หลักมัชฌิมานี้เป็นคุณสมบัติประจำศาสนธรรม เมื่อผู้ประพฤติตามให้เป็นไปตามคุณธรรมนี้ ก็ชื่อว่าปฏิบัติตามเป็นมัชฌิมา

อนึ่ง สาวกของพระพุทธเจ้า ก่อนหน้าที่ท่านจะได้ตรัสรู้ พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนตรัสธรรมมาได้ ตลอดบทนั้น ก็เป็นธรรมแท่งเดียวกัน ออกจากพระโอษฐ์ของพระองค์ผู้เดียว

ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล จนถึงปัจจุบันนี้ จึงไม่มีอะไรแปลกต่างกัน ในแง่ธรรม และผู้ปฏิบัติ พอที่จะให้เกิดความสงสัย ในมงคลผลทั้งหลาย ๆ อันผู้ปฏิบัติจะพึงได้รับ ว่ามีผลไม่สม่ำเสมอกัน ความเป็นทั้งนี้ไม่ขึ้นอยู่กับธรรม แต่ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ ของตนตนก่อนเป็นไปไม่ง่าย

ความจริง หลักธรรมของพระพุทธเจ้า ที่ทรงความจริงไว้อย่างสมบูรณ์ ก็เนื่องจากอริยสัจจ์สี่ คือทุกข์

สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นของมีและจริง ประจำอยู่ในสัตว์
และสังขารทั้งหลาย ที่มีวิญญาณครองทั่วไป ตามหลักศาสนะ
ธรรมของพระพุทธเจ้า สิ่งชี้ลงถูกจุดของจริงเสมอ ไม่
มีผิดพลาดตลอดกาล เพราะอริยสัจจ์ คือทุกข์ สมุทัย อัน
เป็นสัจธรรมเบื้องต้น ประกาศกังวานอยู่ในกายในใจของ
มนุษย์และสัตว์ทั่วไปตลอดเวลา ไม่มีเว้นแม้แต่ขณะเดียว
เช่นกายของเราทุกท่าน ตลอดสัตว์ทั่วไป จะอยู่นิ่งๆ
สักชั่วขณะเดียวไม่ได้ ต้องมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง
ไปตามอิริยาบถต่างๆ ตลอดการทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่มี
วันและเวลาหยุดยั้ง จะเป็นทางทุจริตหรือสุจริตก็ตาม
ต้องเป็นเรื่องขวนขวายหามาเยียวยาธาตุขันธ์ คือกาย
นี้ทั้งนั้น เพราะร่างกายนี้บกพร่อง ต้องการอาหารและยาคอย
หนุนหลังรักษาตลอดเวลา การนั่งอยู่ หลับนอน ไปมา ทุกอาการ
เคลื่อนไหว เป็นเรื่องทำเพื่อกายทั้งนั้น นับแต่เรื่องเล็กน้อย ถึงเรื่อง
ใหญ่โต จนสิ้นชีพในบั้นปลาย เพื่อความแข็งแรง ที่สุด
สิ้นสุดลง หมู่ผู้ทำผิด เป็นโจรปล้นสะดมเผาเรือน ขนเอาสมบัติ

ของคนอื่นมาเป็นของตน เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้เพื่อนต้องมาพลอยทุกข์ใจตามทั้งนั้น ซึ่งเห็นได้ว่าคนที่เกิดมาต้องทุกข์ไม่มีเวลาหยุดหย่อน พอที่จะให้อริยสัจจ์ที่ทุกขสัจจ์เป็นต้น อันเป็นของจริงประจำศาสนาของพระพุทธเจ้ามาตลอดทุกตอน ส่วนทุกข์ทางใจ ที่เรียกว่าอริยสัจจ์ดังนี้ ก็มีประจำใจของมนุษย์และสัตว์ ผู้มีกิเลสเป็นเจ้าเรือนเช่นเดียวกัน สิ่งเป็นเหตุให้ใจเดือดร้อนวุ่นวาย ไม่มีความสงบสุขอยู่ได้แม้แต่ขณะเดียว แล้วแต่กิเลสมีมากหรือน้อย ทุกข์ทางใจนี้ยิ่งเป็นภาระหนักมากกว่าทุกข์ทางกาย จนหาสถานที่และโอกาสปลงลงไม่ได้ ยิ่งมีความทะเยอทะยานอยากมาก ก็ยิ่งทุกข์มาก เพราะความอยากเป็นเครื่องส่งเสริมทุกข์ให้มีกำลังเผาผลาญใจ ตามธรรมดาใจของสามัญชนและสัตว์ ถ้าขณะใดทุกข์ไม่ค่อยแสดง ขณะนั้นใจก็ไม่ค่อยแสดงความอยากนัก พอทุกข์ปรากฏขึ้นภายในใจเท่านั้น ใจก็เริ่มแสดงความอยากหนักเข้า จนถึงกับกระเสือกกระสนกระวนกระวาย หาเวลาที่นอนหลับ

ทนไม่ได้ เลยกลายเป็นโรคทางใจ เกิดขึ้นเพราะทุกข์ประดังกลุ้มรุมรัว
อันเป็นเหตุที่จะให้ทุกข์ทั้งหลายตามมาเรื่อยๆ จนกลายเป็น
คนจ้าวทุกข์ไป ความอยากซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ทั้งหลายที่
ตัจะพงหา ส่งโคตรแซ่ของเขาแล้วก็ไม่มีเวลาจบสิ้นได้ เริ่ม
แต่ความอยากให้หายโรคหายไข้ หายทุกข์ร้อนพอสม-
ใจ ต่อลูกโซ่ไปเป็นความอยากเป็นใหญ่เป็นโต อยาก
เป็นจ้าวขุนมูลนาย อยากเป็นเศรษฐีอะเลี่ย อยาก
เป็นท้าวพระยา พระมหากษัตริย์ อยากเป็นจ้าวอำนาจ
วาสนา ลุกลามไปจนอยากเป็นจ้าวโลกสงสาร สมบัติ
หมดทั้งของเขตจักรวาฬ ทั่วทั้งไตรภพ ก็อยากให้
เป็นของตนผู้เดียวเรื่องอำนาจ เมื่อความอยากขนาด
มหึมา ได้เป็นจ้าวครองโลกแล้ว แต่ผู้เดียวซึ่ง
ผู้ที่จะต้องได้รับเคราะห์ประจักษ์ใจ คือความทุกข์
ทรมาน ร้อนสุมอยู่ตลอดเวลา ไม่มีหมอคนใด
จะสามารถช่วยรักษาให้หายได้ด้วยยาขนานใด เพราะทุกข์อัน
เกิดจากโรคทางใจ ไม่เหมือนกับทุกข์อันเกิดจากโรคทางกาย

ซึ่งพอจะจัดมาให้หายได้ด้วย ๆ ความทุกข์ทางกายกับความ
ทุกข์ทางใจ และความทะเยอทะยานอยากนี้ ทางศาสนาธรรมเรียกว่า
อริยสัจจ์ จัดเป็นของจริงอันประเสริฐ สำหรับนักค้นคว้าหา
เหตุผล มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ผู้ทรงค้นพบเป็นคนแรก

แต่ทุกขสัจจ์นี้ อาจจะกลายเห็นว่าเป็นของ
ปลอม สำหรับสามัญชนและสัตว์ทั่วไป จนทั้งทุกข์
ทางกาย และทุกข์ทางใจ ทั้งสองประเภทนี้ จึงถูกสาป
แช่งจากมวลหมู่สัตว์ทั่วไป ไม่มีใครจะชมว่าเป็นของจริง
ตามพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย แม้แต่คนเดียว
จะเห็นได้ในขณะที่ทุกข์เริ่มปรากฏขึ้นทางกายและทางใจ
ในมนุษย์และสัตว์เป็นอยู่ไป จะต้องแสดงอาการ
ความไม่พอใจขึ้นทันทีที่ทุกข์มาสัมผัส โดยไม่
ต้องฟังหลักความจริงเลยว่า ทุกข์นี้เคยเป็นของ
มีประจำสัตว์และสังขารมาแต่กาลไหน ๆ ซึ่งไม่เคย
ลำเอียงไปตามความต้องการของผู้ใด

เพราะอริยสัจจ์เป็นของจริงอันประเสริฐ

และเป็นของคงที่ยั่งยืน สรณะความของพระพุทธเจ้าจึงเป็น
ของประเสริฐ ไม่เอนเอียงไปตามสิ่งแวดล้อมของ
โลกที่แสดงขึ้นเคลือบแฝง หรือหลอกลวงทุกวิถี
ทาง การที่เราจะค้นคว้าทุกข์ขึ้นมาเป็นของจริงภายในใจ
ของเราได้ตามพระพุทธเจ้านั้น ต้องเป็นผู้หนักในเหตุ
ผล ไม่ควรถือว่าทุกข์เป็นข้าศึกต่อเราโดยส่วน
เดียว จะเป็นอุปสรรคต่อปัญญา คือมรรค ที่ให้พบว่าเป็น
อริยสัจข้อหนึ่งในอริยสัจสี่ เพราะปัญญาที่เป็นเหมือน
กระจกเงาที่สามารถที่สุด ในการที่จะพิสูจน์ทุกข์ทางกาย
และทุกข์ทางใจ ว่าเกิดขึ้นจากอะไร และจะดับไป
ได้โดยวิธีใด ก็จะชี้ผู้ทำตนให้เป็นอริยสัจ ตาม
ทางของพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย การทำตน
ให้เป็นอริยสัจนั้น เบื้องต้นต้องรู้ก่อนว่า อริย-
สัจคืออะไร มีเท่าไร และอยู่ที่ไหน ลำดับต่อไป
ต้องรู้ว่า อริยสัจ คือของจริงอันประเสริฐ มีสี่อย่าง
คือ ทุกข์ ได้แก่ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ๑

สมุทัย ได้แก่ เหตุเกิดทุกข์ หรือแดนเปนที่เกิดแห่งทุกข์ ๑
นิโรธ ได้แก่ ความดับทุกข์ และมรรค ได้แก่ข้อปฏิบัติเพื่อ
แก้ทุกข์ หรือทางดำเนินให้ถึงความดับทุกข์ ๑ อริยะสัจจ์
ทั้งสี่นี้มีอยู่ที่กายที่ใจของเรานี้ ดังนั้น กายใจ
จึงเปนเรือนของอริยะสัจจ์สี่อย่างสมบูรณ์ ใครจะ
รู้ว่า อริยะสัจจ์มีอยู่ในตนหรือไม่ก็ตาม อริยะสัจจ์
ต้องมีอยู่แท้ เช่นเดียวกับแร่ธาตุต่างๆ ที่มีอยู่ใน
แผ่นดิน ใครจะรู้หรือไม่รู้ว่า แร่ธาตุต่างๆ นั้นมีอยู่
ในแผ่นดิน ~~หรือไม่~~ก็ตาม แร่ธาตุนั้นๆ ก็ต้องมีอยู่
โดยแท้ เมื่อเราทำความเข้าใจว่า อริยะสัจจ์สี่กับ
ตัวของเรา เปนธรรมะแห่งเดียวกัน ไม่อยู่ห่างไปจาก
ตัวเรา หรือแยกกันไปอยู่ในที่ต่างแดนแล้ว กาลสมัย
หรือ สถานที่ ที่เราจะต้อง พิจารณา อริยะสัจจ์ให้เปน
ของมีคุณค่า หรือพิจารณาตัวของเรา ให้มีคุณค่า
ตามเปนจริงอย่างประเสริฐ เราก็หมดปัญหาข้อ
ข้องใจในตัวเราเอง แม้จะเพ่งเล็งไปถึงพระพุทธเจ้า

และสาวกทั้งหลาย ที่ท่านตรัสรู้ไปแล้ว ท่านก็ไม่ตรัสรู้
นอกเหนือไปจากองค์แห่งอริยสัจจ์ ซึ่งเป็นของมีอยู่
ในองค์ของท่าน และมีอยู่ในตัวของเราอย่างสมบูรณ์

ในลำดับต่อไป เราจะได้ตั้งหลักจุดค้น ทุกขสัจจ์
และสมุทัยสัจจ์ อันเป็นส่วนของจริงมีอยู่กับเรา ด้วย
สติปัญญา อันเป็นของจริงมีอยู่กับเราอีก เช่นเดียว
กันว่า ทุกข์และสมุทัย อันเป็นสิ่งที่สัตว์ทั้งหลายไม่พึง
ปรารถนา ปรากฏขึ้นที่กาย ที่ใจ ของเรา เวลานี้ เกิด
ขึ้นเพราะอะไร หรือสัญจรมาจากไหน ก็จะได้ความชัด
ในลำดับ ตามทางเป็นมาของทุกข์และสมุทัย
อย่างแท้จริงว่า เรื่องที่จะประสบทุกข์ก็เพราะความ
หลงกาย ซึ่งเป็นต้นหรือเงื่อนของทุกข์ เหตุที่จะหลง
กาย ก็เพราะความหลงจิต เหตุที่หลงจิต ก็
เพราะอวิชชาความไม่รู้แท้จริงว่าเป็นอะไรนั่นเอง
ความหลงทั้งนี้ ท่านเรียกว่า สมุทัย คือต้นเงื่อน
ของกิเลส อันเป็นตัวเหตุให้ก่อภพก่อชาติ กลาย

เป็นชาติทุกข์ ชราทุกข์ มรณะทุกข์ โสกปริเทวทุกข์ เป็นต้น ต่อลูกโซ่กันไปเป็นพืดแถว เป็นแนวทางของวัฏฏะ อย่างนี้ตลอด นอกจากจิตผู้ลุ่มหลงจะท่องเที่ยวออกเดินไปหาเพิ่มกองทุกข์อันนี้แต่ผู้เดียวแล้ว พระพุทธเจ้าหรือสาวกองค์ไหน จะมาเห็นอกเห็นใจ ห่วงเล่า? ผู้รู้ทุกข์โลกทั้ง-สะพอก ของมนุษย์และสัตว์ผู้จะต้องทนทุกข์ทรมานทั้งเป็นทั้งชาติไม่มีวันหน่ายไปได้นี่ ก็คือพระพุทธเจ้าและสาวกองค์หนึ่งเท่านั้น ไม่มีใครรู้เหนื่อยยิ่งกว่าท่าน

ปัญหาเรื่องกองทุกข์ทั้งมวลนี้ จึงตกเป็นภาระของเขาจะต้องพิสูจน์ด้วยปัญญาของเขาเอง เมื่อเขาพิสูจน์ต้นของเขาว่า เป็นมาจากความลุ่มหลงตนเองแล้ว เขาก็ต้องใช้วิธีพิจารณาของความหลง จนกว่าจะพบความจริงเป็นขั้นๆ ไปที่นี้จะยกตนซึ่งเป็นตัวทุกข-สัจจ์ขึ้นพิจารณา เพื่อเป็นพบเห็นของสติ-ปัญญาเป็นลำดับ จนกว่าจะรู้แจ้งเห็นจริงในตาย เท่าที่ปัญญาจะสามารถรู้เท่าหรือปล่อยวางได้ ตลอดกำหนดพิจารณา

กาย ต้องพิจารณาโดยทางบริกรรมให้อาการของกาย มีเกสา
โลมา นขา ทันตา ตะโจ เป็นต้น อาการใดก็ได้ ตามแต่
จริตชอบ หรือจะกำหนดลมหายใจ ตามตัวคำบริกรรม
พุทโธๆ ก็ได้ หนึ่งที่ต้องมีสติ บังคับใจจริงๆ เพื่อใจถูก
ผูกมัดด้วยบทธรรม อย่างแน่นหนามั่นคง ใจจะได้มีความ
สงบสุข และหยุดจากการเที่ยวเร่ร่อนวุ่นวาย กลับเข้ามา
อยู่เป็นอารมณ์อันเดียว มีความสงบสุขเป็นผล ที่
ชื่อ เบื้องต้นแห่งการหักห้ามอุทธัจจะ คือความหมุนของ
ใจให้เข้าอยู่ในความสงบ หรือท่านอาจจะพิจารณาเห็นอาการของ
กาย อาการใดอาการหนึ่ง ชัดขึ้นที่ใจเลยก็ได้ แล้วสามารถ
แยกอาการของกาย นั้นๆ ให้เป็นของปฏิกูล โสโครก และ
น้อมเข้าสู่ไตรลักษณ์ คือ อนิจจํ ทุกขํ อนตฺตา ประ
จักษ์ชัดทางปัญญา ขึ้นพร้อมๆ กันไปกับความสงบก็ได้
ใจจะเป็นสมาธิขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะอำนาจปัญญาเป็น
เครื่องอบรม ที่เรียกว่า ปัญญาอบรมสมาธิ เป็นของที่ได้
ในท่านผู้ปฏิบัติ ผลจะได้เป็นอันเดียวกันคือ

ความสงบจากที่เลิศเป็นลำดับ ข้อสำคัญขอให้เป็นไปในทาง
เหตุผล เพราะสนฺทิฏฺฐิโก คือความเห็นเอง ที่เกิดขึ้นจาก
เหตุผล ที่อริยะสัจจ์สี่เป็นขอบเขตร์ พระพุทธเจ้ามิได้ผูก
ขาดแต่พระองค์เดียว ผู้ปฏิบัติตาม พระองค์จึงได้เป็นผู้มี
สิทธิจะพึงได้รับผลจาก สนฺทิฏฺฐิโก โดยทั่วหน้ากัน ตามกำลัง
แห่งความสามารถของตนๆ เช่นเดียวกับสมัยที่พระองค์
ยังทรงพระชนม์อยู่ ไม่เช่นนั้น พระธรรมที่ว่า อกาลิโก
พระธรรมมีอยู่ตลอดกาล หรือว่า สวากขาตธรรม ก็เป็นโมฆะ
ธรรมไปเท่านั้น เมื่อใจปรากฏมีความสงบ ความสงบนี้
จะเป็นเครื่องเพิ่มกำลัง ทางความเพียร อุตส่าห์ทุกวิถีทาง
ทั้งจะเป็นกำลังทางสมาธิ และทางปัญญา ความไตร่ตรองในธาตุ
ขันธ์ของเรา และคนอื่น สัตว์อื่น โดยทางไตรลักษณ์ จนเป็นที่
ประจักษ์กับใจทุกเวลา แต่พึงทราบว่า จิตของนักปฏิบัติ
ไม่เหมือนกัน ผู้ที่จิตสงบเร็วด้วยคำบริกรรม+ เมื่อสงบเต็มที่แล้ว
(ทางสมถะ
มักจะติดในความสงบ เมื่อจิตถอนขึ้นจากสมาธิแล้ว จงพิจา-
รณา กาย ด้วยปัญญา โดยทางไตรลักษณ์

ผู้ที่มีความสงบใจและปัญญา ไม่ค่อยเกิดเป็นสมาธิ แต่ทั้งนี้ต้อง
จริตที่จะต้องใช้ปัญญา เพื่ออบรมสมาธิ อย่าพอใจหลงติดอยู่ใน
สมาธิ ซึ่งเป็นความสงบอารมณ์ ควรพิจารณากาย จะพิจารณาอาการ
เดียวหรือหลายอาการก็ได้ จะตั้งอยู่แจ่มแจ้งไปในลักษณะอื่นๆ
โดยทางไตรลักษณ์เช่นเดียวกัน อนึ่ง ความชำนาญของสมาธิ
หมั่นทำให้ชวนสงบลงได้ง่ายต่อกาลทุกเวลา ความชำ-
นาญของปัญญาที่เป็นไปในทางธรรม หมายถึงแยกส่วนแบ่ง
ส่วนแห่งธรรม ให้แจกทำลายกู้ (เป็นต้น) ทุกเวลาที่ต้องการ จนสามารถ
มองดูคนและสัตว์ ให้เห็นเป็นเช่นกับธรรมของตนที่เคยเห็น
มาแล้วอย่างได้ในทางไตรลักษณ์ ข้อสำคัญ อย่าพึงหมายว่า
มาเป็นความรู้ของตน จะไม่เป็นประโยชน์แก่ตนแต่อย่างใด จง
กำหนดพิจารณาให้รู้เห็นด้วยตนเอง จึงจะเป็นสมบัติของ
ตนและจะนำพาตนให้พ้นภัยได้ ธรรมที่กำหนดจนฝังใจเชื่อ
ชัดด้วยปัญญาจริงแล้ว จะหมดต่อความสงสัยในส่วนตนและ
คนอื่น ซึ่งเขามีธรรมเช่นเดียวกับตนไม่ได้ และจะเกิดความ
เบื่อหน่ายคลายจากความกำหนัดยินดีในธรรม ถอนอุปาทาน

ความยึดมั่นในตน ออกจากใจ หมดภาระของใจไปหลักหนึ่ง ซึ่ง
เคยถือเป็นภาระอันหนักยิ่ง กว่าภาระใดๆในโลก

การที่จะผ่านภาระหนัก คือ อุปาทานความยึดตน ไปได้ ผู้ปฏิบัติ จะต้องผ่านทุกข์ของตน ผ่านสมุทัย ความยึดมั่นในตน และผ่านนิโรธ ความดับอุปาทานของตน ด้วยปัญญาอันเป็นอริยะสัจจ์ที่สี่ ในการนี้ สัจจะทั้งสาม คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ ให้ประจักษ์ชัดแจ้ง เพราะผลทั้ง อริยะสัจจ์ทั้งสี่ ผู้ปฏิบัติทำให้แจ้งด้วยปัญญาแล้ว จะสามารถส่องแสงสว่างให้ทั่วถึงกันไปตลอดหมด เพราะอริยะสัจจ์สี่เป็นธรรมเกี่ยวโยงถึงกันเหมือนลูกโซ่

จะถูกหรือผิด ขอประทานโทษ นักปฏิบัติผู้ทำด้วยตนเอง รู้เห็นชัดเจนจำเพาะตนเอง ได้ผลอย่างไร หากว่าอริยะสัจจ์อันเป็นสมบัติของท่านผู้ใดจริงๆ เห็นรู้เห็นชัดในใจตนเอง อย่างนี้แล้ว อริยะสัจจ์สี่นี้ยังจะกลายเป็นธรรมคู่วาทที่น้อยแล้ว ผู้แสดงพร้อมที่จะยอมจำนนตน เพื่อความศึกษา จากข้อขัดแย้ง

หนักๆ อย่างเต็มใจ และขอบพระคุณอย่างสุดซึ้งต่อท่านผู้ชี้ช่องบอกทาง แต่จะหยิบยื่นสมบัติของตนอื่นมาเพื่อจะยกตนเป็นเศรษฐีอวดโลกให้เขาอัศจรรย์นั้น ไม่ชอบด้วยเหตุผล ซึ่งต่างฝ่ายต่างมุ่งธรรมคือความจริงด้วยกันจึงควรเว้นให้ห่างไกล

ที่แสดงมานี้จัดเป็นอริยสัจจ์ขั้นหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับกาย ในขั้นต่อไป เป็นอริยสัจจ์ที่เกี่ยวกับใจล้วนๆ เมื่อใจหมดกังวลในการออกรู้ออกเห็นกาย เพราะอำนาจแห่งปัญญาความเห็นแจ้ง ได้หยั่งลงแล้วในกาย พร้อมทั้งถอนตัวถอนรากเหง้า คือ อุปาทานขึ้นจากกายแล้ว จากนั้นไป ใจจะหมดกังวลในกายนอก แต่จะสนใจในกายใน ซึ่งเป็นภาพสืบเนื่องมาจากกายนอก (กายตนนั่นเอง) มาปรากฏอยู่จำเพาะใจ เช่นเดียวกับกายนอกปรากฏ แต่มีความรู้สึกในภาพว่า เป็นของเกิดขึ้นจากใจโดยตรง ไม่สำคัญว่ามาจากไหน สรุปความแล้ว เรียกว่าใจเราเอง ปรุงรูปภาพขึ้นหลอกตนเอง แต่

เมื่อปัญญา ความรอบคอบระวังไม่เพียงพอ ก็ต้องใช้ที่สุดเพื่อ
เห็นจริงในภาพนั้นไม่ถ่อม ด้วยปัญญาต่อไป และยอมให้ภาพ
ซึ่งปรากฏอยู่ภายในใจหลอกลวงไปก่อน จนกว่าจะพิจารณา-
ให้ชำนาญ
และพบประจักษ์เห็นจริงจากภาพนั้นๆ ตามที่จิตคิดภาพภายใน
ดังคำเห็นที่ไปในทำนองเดียวกันกับภาพภายนอก คือ
เพ่งกำหนดให้ตั้งอยู่ในใจ และแยกขยายทำลายลงไป
แล้วตั้งขึ้นทำอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา โดยความเป็นไตรลักษณ์
จนกว่าจะรู้เท่า และปล่อยวางได้ หรือภาพจะดับไปจากใจไม่
ปรากฏเพราะความละเอียดของใจ เมื่อภาพทนต่อการเพ่ง
พิจารณาด้วยปัญญาไม่ได้ ก็จะเลือนสูญหรือแปรปรวนไป
จากใจๆ เวลาที่ภาพภายในหายไปแล้ว ใจจะไม่มีที่ยึด
อะไรเป็นเครื่องหมาย จะเป็นสุญญตาคว้างเปล่าเฉพาะ
ใจตลอดเวลา สิ่งที่จิตจะสนใจและยึดเอาเป็นอารมณ์
คือนามธรรม ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ~~ซึ่ง~~
และความว่างเปล่า ซึ่ง-
เกิดขึ้นเฉพาะใจ ส่วนภาพ ทั้งภายใน ทั้งภายนอก ได้รู้
เท่าและสูญหายไปแล้ว ไม่มีสิ่งใดๆ เหลืออยู่ภายในใจ

แผ่จะปรุงเป็นนิมิตรขึ้นมา ก็เพียงปรากฏชั่วขณะแล้วก็ดับไป ใจจึงมีความว่างเปล่าเป็นอารมณ์ ตลอดตามรู้ตามเห็นทุกธรรม คือความว่างเปล่า และเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งเป็นธรรมใกล้ชิดสนิทกับใจ และเกิดดับอยู่กับใจตลอดเวลา ตัวปัญญาก็ไม่มีเวลาหยุดยั้ง ทั้งกลางวัน กลางคืน ยืน เดิน นั่ง นอน เว้นเวลาหลับ รู้ชัดในความเคลื่อนไหวของความว่าง และขันธ์ทั้งห้า ทุกขณะที่เคลื่อนไหวว่าเกิดขึ้นมาจากไหน และขณะที่ดับแล้วไปอยู่ที่ไหนเป็นต้น เมื่อปัญญาพิจารณาอยู่อย่างไม่หยุดยั้ง ก็รู้ชัดว่า แม้เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ตลอดความว่างเปล่าซึ่งมีประจำใจ ก็ตกอยู่ในไตรลักษณ์ ไม่เป็นที่ไว้ใจ ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ทั้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน จะเป็นขันธ์ประเภทใดก็ตาม ย่อมเกิดขึ้นเพื่อดับไปโดยประการทั้งปวง เมื่อปัญญาค้นคิดถึงหลักความจริงของสภาวธรรมที่ขันธ์เป็นอยู่เช่นนี้ ไม่มีเวลาหยุดจิตก็เกิดความเบื่อหน่ายในขันธ์ ตลอดสภาวธรรมทั่วไป เมื่อ

เมื่อหน่าย ย่อมคลาย ความกำหนัดยินดี จิตย่อมรู้เท่าทันขันธ์และสภาวะที่ขันธ์ประดิษฐ์ขึ้น เมื่อพิจารณามาถึงที่ประชุมแห่งขันธ์หรือที่รวมแห่งสภาวะทั้งสองนี้ ถ้าปัญญาไม่รอบคอบจริงๆ จิตอาจจะเกิดความสำคัญขึ้นในตนว่า สิ้นกิเลสอาสวะถึงนิพพานหรือเป็นแล้ว-ติดข้องอยู่เพียงแค่นั้นก็ได้ และเพราะความไม่รอบคอบข้อนี้ นอกจากจะสำคัญตนแล้ว ยังอาจจะสะสมอารมณ์ที่เป็นกิเลสอันละเอียดอยู่ ซึ่งตนไม่สามารถรู้ทั่วถึงนี้ ให้ตนอื่นพ้นแล้ว เกิดความสำคัญผิดไปตามๆ กันก็ได้

เพื่อตรงแก้ปัญหาอันสลับซับซ้อน ที่ฝังอยู่กับใจอย่างแน่นสนิท ให้กระจ่างชัดตามเป็นจริง จึงขอยกข้ออุปมาขึ้นเทียบเคียงพอเป็นหลักฐาน เช่นคนเราทุกคนที่มีนัยน์ตาดี ย่อมสามารถมองเห็นรูปซึ่งเป็นวิสัยของตาได้เท่าที่สายตาจะสามารถ และอาจเห็นชัดไปตลอดสิ่งสาร-วรรณไม่มีประมาณ แต่ไม่สามารถมองเห็นใบหน้าและลูกตาของตนเองได้ จึงต้องอาศัยกระจกเงามาส่องดู

สิ่งที่หนักหน่วง สามารถถ่วงจิตใจของมวลสัตว์ให้จม
ลงในสังสารจักร์ความหมุนเวียน เปลี่ยนภพ เปลี่ยนชาติ
เปลี่ยนรูปร่างกลางตัว เปลี่ยนอาหาร การเลี้ยงชีพ และ
เปลี่ยนสถานที่อยู่อาศัย โดยต่างไม่มีใครจะสามารถมอง
เห็นเงื่อนต้น ท่ามกลาง และเงื่อนปลาย แห่งความ
เป็นมาในสภาพของตนได้ (นี่โลกทัศนะของใจเห็นได้
ทุกคนไม่ต้องถามใคร) แม้จะมีผู้ชี้บอกว่า ท่านเคยเป็น
มาอย่างนั้นๆ ในภพนั้นๆ จนมาถึงภพที่เป็นอยู่นี้ ก็ยากที่จะ
มีผู้เชื่อและทำตาม ทั้งที่จะเห็นได้ในคำสอนของพระ
พระพุทธเจ้า ที่ชี้ความเป็นมาและความเป็นไปของสัตว์
ทั้งหลาย ทุกคัมภีร์ ปริมาณได้ ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ล้วน
แล้วแต่ชี้ช่องบอกทางให้สัตว์ทั้งหลายดำเนินตาม
ด้วยสวากขาตธรรม = ธรรมที่พระองค์ตรัสไว้แล้วทั้งนั้น
แต่ผลที่สัมฤทธิ์ก็มีจำนวนน้อย

ทั้งนี้กล่าวถึงอำนาจความดึงดูดของอวิชชา
เพื่อต่างจะได้หาหนทางแก้ไขให้พ้นภัย เป็นสุข

แก่ตนชั่วกัลปาวสาน

ในขณะเดียวกัน จะได้มองเห็นสภาวธรรม คือ รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ธรรมารมณ์ และ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นสภาพที่อยู่ทั้งภายนอกภายใน เลยทั่วไป อย่างเป็นธรรม ปราศจากการเข้าหมายมั่น ในสภาวะนั้นๆ เพราะมาเห็นจริงด้วยปัญญาอันชอบแล้ว แม้อริยสัจสี่ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นคู่ตัวหมายมั่น ตาม สัจจะที่มีทั้งฝ่ายดีฝ่ายชั่ว ก็กลายเป็นความจริงตามส่วน แห่งสัจจะนั้นๆ เนื่องจากจิตที่ควรแก่ตนเองและคนทั้ง หลาย สิ่งที่เคยเป็นปัญหาและเคยเป็นข้าศึก ก็ยุติ ทำลงได้ เพราะใจตรงเดียวหมดปัญหาในตนเองแล้ว และ เนื่องจากธรรมบท พุทธคุณว่า โลกวิทู รู้แจ้งโลก แยกเป็น คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติ ก็คือ รู้แจ้ง ธาตุ ขันธ์ อายตนะ ตลอด สภาวธรรมทั่ว ทั้งไตรโลกธาตุ ประจักษ์ ด้วยปัญญา ไม่มีปิดบังลี้ลับ และลุ่มหลง อยู่ด้วยความ รู้เท่าโลกตลอดเวลา, สุดแต่แยกเป็น ให้ผลดี ทุก อาการที่เคลื่อนไหว ทางกายวาจาใจ ไม่เป็นภัยแก่ตนเอง

ทั้งทางทำ ทางพูด และทางคิดทางใจ ก็ไม่คิดถึงเรื่อง
คดีที่ขับคดีตนเอง ในทางอารมณ์ ธรรมทั้งที่เป็น
อกาลิโก อยู่ตลอดเวลา สำหรับผู้สนใจใคร่ปฏิบัติ
นับแต่ครั้งพุทธกาลมาถึงสมัยปัจจุบัน ธรรมที่เป็น
สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ ไม่เคยละหายหมดหรือคุณค่าตาม
มีอยู่อย่างสมบูรณ์ ทุกท่านที่มีร่างแห่งอริยสัจ
คือกายและใจ ประจำตน เป็นผู้ควรจะได้รับผลคุณธรรม
ตามกำลังแห่งความเพียร เมื่อได้คลี่คลายร่างอริยะ
สัจที่ออกปฏิบัติดูและใคร่ครวญด้วยปัญญา

ข้อสำคัญที่ควรทราบก็คือ กิเลสเครื่องเศร้า
หมองใจ กับธรรมเป็นเครื่องแก้ซึ่งกิเลสทั้งหลาย
ในครั้งพุทธกาลกับสมัยปัจจุบัน เป็นธรรมแห่งเดียวกัน
พระองค์มิได้แบ่งภาคแบ่งส่วนหนักเบาไว้เพื่อตามสมัย
นิยม ซึ่งพอที่ผู้ปฏิบัติจะถือเป็นความหนักใจในแง่ธรรม
ทั้งพึงให้ผลว่าเป็นธรรมหนักเบาไปตามสมัยไม่คงที่

ข้อที่ฟังทางใน~~[illegible]~~ ศาสนธรรมที่เป็นหลักธรรมประจำศาสนาของพระองค์ ย่อมทรงไว้ซึ่งมัชฌิมาซึ่งเป็นธรรมสายกลางเสมอมา ทุกยุคทุกสมัย ทั้งผู้ปฏิบัติก็เป็นมัชฌิมาตาม~~[illegible]~~สายกลางที่ทรงสั่งสอนไว้ ผู้ที่จะต่อสู้ให้มีผลเป็นเครื่องตอบแทนจากศาสนธรรม เช่นเดียวกับสมัยที่พระพุทธเจ้ายังยังทรงพระชนม์อยู่

บัดนี้จวนเวลา~~[illegible]~~แล้ว ขอยุติที่นี่ อธิษฐานตามจิตหลังสติเล็กน้อย เพื่อท่านผู้ฟังจะได้แจ่มใสในธรรมของตนเป็นใหญ่ว่า จิตผู้ฟังยังมีเด่นดวงก็ดี สับสนระจิตก็ดี ธรรมของอนุสัยก็ดี ฟังแล้วว่าเป็นไวพจน์ของอวิชชา จิตที่ว่านี้ไม่ใช่จิตเดิมแท้ จึงต้องให้สลายตัวไปให้อย่างกะฟ้าผ่า เมื่อรู้เท่าทัน กิเลสก็แน่นหนายิ่งกว่าภูเขาทั้งลูก ขอยกอุปมาเปรียบจิตดวงนี้เป็นเช่นเดียวกับจอกหรือแหน (~~[illegible]~~) ที่ปกคลุมน้ำที่ใสสะอาดไว้ ไม่ให้มองเห็นน้ำได้ชัดเจน ผู้ต้องการ

ดวงนั้น จึงควรรื้อถอนหรือเผา (ทำลาย) ซึ่งปกคลุม
อยู่บนที่นั้นออกเสีย แล้วใช้อาณาเขตที่นั้นได้ตามสมควร
ฉันใด จิตที่เป็นไวพจน์ของอวิชชาก็ฉันนั้น จึงเป็นจิต
ที่ควรรื้อถอน เพราะเป็นจิตที่ปิดบังธรรมของจริงไว้
ไม่ให้อมตธรรมที่แท้จริงปรากฏแก่ผู้ต้องการรสที่เป็น
อมตธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นรสยอดเยี่ยมเหนือรส
ใด ๆ = นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ จึงไม่ควรเป็นที่ในจิตดวงนั้น

ต่อมา ท่านกล่าวเรื่องจิตประเภทนี้ไว้ว่า เป็น
วิญญาณที่บริสุทธิ์ เข้าไปรวมเป็นจุดผู้รู้ไว้ เป็น
ผู้รู้ที่เด่นดวง ๆ ที่อธิบายมานี้ โดยมากเป็นธรรมะป่า
ป่าทั้งผู้แสดง เพราะปกติก็อยู่ในป่า ไม่ค่อยได้เห็น
ความเจริญของสังคม และบ้านเมืองที่ท่านเจริญแล้ว
ท่านพิจารณาเพื่อความเร็ว ใช้สำนวนโวหาร ออกจะหลีกคัมภีร์
พระไตรปิฎก ใช้ยึดแต่ชื่อ และนำทั้งธรรมที่ท่านแสดง
แล้วแต่ความถูกต้อง เห็นได้ตามป่า ตามภูเขาก็หาทางแสดง
ตามความรู้สึกของอัธยาศัยว่า หากว่าไม่ใช่เฉพาะพระที่

ด้วยสำนวนโวหาร และองค์ธรรม บทใด หวังว่าคงได้รับ
อภัยจากท่านผู้ฟังทั้งหลาย โดยทั่วถึงกัน

ตามที่ได้อธิบาย ธรรมสามหมวด ธรรมานุธรรมปฏิบัติในวันนี้
การประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม ชื่อว่าเป็นการบูชาพระ
ตถาคตเจ้าได้ ด้วยข้อปฏิบัติดังนี้ ก็นับว่าสมควร
แก่เวลา ขออนุญาตยุติการอธิบายแต่การแสดงธรรม
ในวันนี้ เพื่อสำเร็จเป็นธรรมสวัสดิมงคล อานิสงส์แด่
ท่านผู้ฟังทุกถ้วนหน้า โดยพระที่ได้แสดงมา เอวังก็มีด้วย
ประการฉะนี้ ฯ อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ ฯ

รายชื่อหนังสือของชมรมพุทธศาสน์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์เผยแพร่แล้ว

*๑. พุทธศาสนปฏิบัติอย่างไร

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๖	๘,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๖	๘,๐๐๐ เล่ม

*๒. โสฬสธรรม

ธรรมเทศนา สมเด็จพระญาณสังวร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๖	๘,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๖	๘,๐๐๐ เล่ม

*๓. พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

ชีวประวัติ ธรรมเทศนา บทประพันธ์ และธรรมบรรยาย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๗	๒๐,๐๐๐ เล่ม

*๔. อัตตโนประวัติ

อัตตโนประวัติ พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๗	๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๔	๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๒๗	๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๕. อนาลโยบูชา

พระธรรมเทศนา พระอาจารย์ขาว อนาลโย และ ประวัติวัดถ้ำกลองเพล

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๗	๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๖. ประทีปในต่างแดน

พระธรรมเทศนา พระอาจารย์สุวัจน์ สุวโจ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๘	๑๒,๐๐๐ เล่ม

*๗. สัตตรัตน์

พระธรรมเทศนา พระอาจารย์หลุย จันทสาโร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๘	๑๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๓	๑๒,๐๐๐ เล่ม

*๘. บทสวดมนต์ฉบับกัลยาณชน พร้อมคำแปล

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๘	๒๐,๐๐๐ เล่ม

*๙. ธัมมวโรวาท

พระธรรมเทศนา พระอาจารย์สิงห์ทอง ธัมมวโร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๘	๘,๐๐๐ เล่ม

*๑๐. ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ
ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๙ ๕,๐๐๐ เล่ม

*๑๑. ประทีปแห่งทวีปเอเชีย
โดย เซอร์ เอดวิน อาร์โนลด์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๐ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๑๒. พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร
โดย สมเด็จพระญาณสังวร
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๐ ๑๕,๐๐๐ เล่ม

*๑๓. พระราชวุฒาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล)
ประวัติชีวิต - คติธรรม - ธรรมเทศนา
โดย พระครูนันทปัญญาภรณ์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๑ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

*๑๔. พระอุบาสีคุณูปมาจารย์ (สิริจนฺโท จันทร์)
อัตตโนประวัติ ธรรมบรรยาย และคิริมานนทสูตร
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๑ ๑๕,๐๐๐ เล่ม

*๑๕. แสงส่องใจให้เพียงพรหม
พระธรรมนิพนธ์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๒ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

*๑๖. พุทธศาสนสุภาษิต
พระธรรมนิพนธ์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๔ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๑๗. ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๕ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๑๘. ชีวประวัติ หลวงพ่อเกษม เขมโก
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๕ ๑๕,๐๐๐ เล่ม

*๑๙. พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๗ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๒๐. สุมงคลปูชา
พระปัญญาพิศาลเถระ (ไพบูลย์ สุมงฺคโล)
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๗ ๑๒,๐๐๐ เล่ม

*๒๑.	ราชสังวรญาณบูชา พระราชสังวรญาณ (หลวงพ่อพุธ ฐานิโย) พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๘	๒๐,๐๐๐ เล่ม
*๒๒.	ชีวิตและสังคมที่สมบูรณ์ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๘	๑๐,๐๐๐ เล่ม
*๒๓.	ธรรมะหลวงปู่หล้า เขมปัตโต พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๙	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๒๔.	หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๐	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๒๕.	พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภทฺโท) พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๐	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๒๖.	มรดกธรรม พุทธทาส อินทปัญโญ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๑	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๒๗.	พระครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๑	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๒๘.	สมาธิ อาจารย์เสฐียรพงษ์ วรรณปก พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๒๙.	หยดน้ำบนใบบัว พระราชญาณวิสุทธิโสภณ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒	๘,๐๐๐ เล่ม
*๓๐.	เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๓	๗,๐๐๐ เล่ม
*๓๑.	ท่านพ่อลี ธมฺมธโร พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๓	๑๒,๐๐๐ เล่ม
*๓๒.	ธรรมะสำหรับผู้บริหาร พระเทพบัณฑิต พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๔	๑๕,๐๐๐ เล่ม
*๓๓.	อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๔	๖,๐๐๐ เล่ม
*๓๔.	พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๔	๑๒,๐๐๐ เล่ม

*๓๕. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๕ ๑๒,๐๐๐ เล่ม

*๓๖. พระอาจารย์วัน อุตฺตโม
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๕ ๑๒,๐๐๐ เล่ม

*๓๗. เทสโกวาท
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๕ ๘,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๓,๐๐๐ เล่ม

*๓๘. หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๖ ๑๒,๐๐๐ เล่ม

๓๙. พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๖ ๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๖ ๔,๕๐๐ เล่ม

๔๐. วัณณาภมหาเถรบูชา
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๑๒,๐๐๐ เล่ม

๔๑. คำพ่อแม่
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๑๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๓,๐๐๐ เล่ม

๔๒. มณีรัตน์ อัญมณีแห่งไพรสณฑ์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๔๓ ตำรายาสมุนไพร
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๔๔. หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๘ ๘,๐๐๐ เล่ม

๔๕. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับการพระศาสนา
พระราชประวัติ พระธรรมเทศนา
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๘ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๔๖. ประวัติพระพุทธสิริสัตตราช (หลวงพ่อเจ็ดกษัตริย์)
พระครูภาวนากิจโกศล (หลวงปู่สอ พันธุโล)
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๙ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๔๗. ประวัติและธรรมคำสอน
พระครูวิจิตรกิตติคุณ (หลวงปู่เปลื้อง ปัญญวันโต)
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๐ ๖,๐๐๐ เล่ม

*๔๘. ตามรอยพระพุทธองค์
หลวงปู่แฟ๊บ สุภัทโท
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๐ ๖,๐๐๐ เล่ม

๔๙. ๘๖ ปี หลวงปู่จันทา ถาวโร
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ ๖,๐๐๐ เล่ม

*๕๐. ฐานสโมบูชา
หลวงปู่ชอบ ฐานสโม
พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๒ ๖,๐๐๐ เล่ม

*๕๑. ธรรมประวัติ หลวงปู่จาม มหาปุญฺโญ ผู้มากมีบุญ
พิมพ์ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๔ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๕๒. รำลึกวันวาน
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

๕๓. กุลเชฏฐาภิวาท ฉบับสมบูรณ์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๖ ๘,๐๐๐ เล่ม

๕๔. ใต้จิตสำนึก หลวงปู่ขาว อนาลโย
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๖ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

*๕๕. ๑๐๑ ญาณทรรศน์
พระธรรมนิพนธ์ สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๗ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๕๖. ๑๐๒ ญาณสังวรธรรม
สารธรรมในสมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๕๗. หลวงปู่แหวน สุจิณโณ
ปฏิปทา จริยาวัตร และธัมโมวาท
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๙ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๕๘. อาจาริยบูชา พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
ประวัติ พระธรรมเทศนา และพระอภิธรรมสังคิณีมาติกาบรรยาย
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๕๙. บุญ
พระธรรมเทศนา สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อุ่มพรมหาเถร)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๑ ๘,๐๐๐ เล่ม

*๖๐. พุทโธหาย
โดย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ ๘,๐๐๐ เล่ม

---

*หนังสือหมดแล้ว

ชมรมพุทธศาสน์
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แพร่หลายและเป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้อง

๒. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่กิจกรรมทางพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๓. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมแก่สมาชิกและผู้สนใจ

แนวทางปฏิบัติ

๑. เผยแผ่ธรรมะให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ โดยการจัดเทศน์หรือปาฐกถาธรรมตามโอกาสอันควร

๒. เผยแผ่ธรรมะให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ โดยการจัดหาหนังสือหรือวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้แก่สมาชิกได้ศึกษา

๓. ส่งเสริมให้สมาชิกผู้สนใจได้มีการฝึกอบรมทางด้านสมาธิภาวนา

๔. ส่งเสริมให้สมาชิกและผู้สนใจไปคารวะครูบาอาจารย์ และบำเพ็ญธรรมปฏิบัติ

๕. เป็นศูนย์กลางให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยน ยืม หนังสือธรรมะอันมีคุณค่าระหว่างสมาชิกด้วยกัน

๖. ชักชวนให้สมาชิกและผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมในวาระอันสำคัญตามประเพณีนิยมของพุทธศาสนิกชน

๗. เผยแผ่ธรรมะให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ โดยการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่น่าสนใจ

*เมื่อ*เฮาถามว่า นี่ทางอะไร
ก็บอกว่าทางเดินหาพุทโธ พุทโธเราหาย
เมื่อเฮาถามว่า นั่งหลับตาอยู่นิ่งๆ นั่นนั่งทำไม
ก็บอกว่านั่งหาธรรมบ้าง นั่งหาพุทโธบ้าง

ชมรมพุทธศาสน์
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
www.buddhist.egat.co.th